

DEKLARACIJA O HRVATSKOM PROSTORU

Preambula

Hrvatski geografski, prirodni i kulturni prostor, nakon ljudi, najvrjednije je nacionalno blago. Unatoč toj općoj spoznaji, hrvatski prostor dramatično se pustoši i obezvrjeđuje uz neshvatljivu nebrigu svih struktura trodionobne vlasti, nehaj i nemoć struke i odsutnost osviještene javnosti.

Stanje u hrvatskom prostoru odraz je stanja u hrvatskom društvu. Ono u prostoru ostavlja svoj trajni materijalizirani otisak - sliku vlastite moći i nemoći, kulture i nekulture. Zavidljivo urbanističko i arhitektonsko nasljeđe, mjerilo visokih socijalnih, humanih i kulturnih dometa naše prošlosti, prinijeli smo Europi kao kulturni

miraz, a sada, u osamostaljenoj državi, u tom istom prostoru stvaramo kaos.

Hrvatski prostor trenutačnom potrošačkom ovisnošću ne smijemo učiniti neobnovljivim, trajno izgubljenim bogatstvom, otužnim ambijentom demografske i socijalne pustoši.

Stoga je nužno i hitno:

Ustavom zaštititi hrvatski prostor

Hrvatski prostor temeljnim odredbama Ustava Republike Hrvatske staviti pod postojanu zaštitu, kao branu od kratkoročnih interesa podložnih legislativnim oscilacijama.

Hrvatski prostor Ustavom Republike Hrvatske zaštititi kao narodno bogatstvo koje se ne smije nepovratno trošiti, već se mora razvijati u skladnom odnosu čovjeka i prirode, kako egzistencijalni prostor, naš nacionalni habitat ne bi bio izgubljen za buduće naraštaje.

Održivo upravljati hrvatskim prostorom

Hrvatskim prostorom upravljati sustavom graduiranoga planiranja, od krovnih nacionalnih ustanova do institucija lokalne razine, koje će biti spremne razvijati suvremeno upravljačko okruženje otvoreno sinergiji gospodarskih i društvenih interesa te konvergenciji kronično neusklađenih strategija, zakona i praksa.

Hrvatski prostor štiti reanimacijom važećih strateških dokumenata i pozitivnih zakona (Apolitika, Zaštićeni obalni pojas/ZOP...) koji se iz neshvatljivih razloga ignoriraju i ne provode. Za svaki čin bespravne gradnje u Zakon vratiti prijašnju, a potom ukinutu, kvalifikaciju kaznenoga djela.

Hrvatskim prostorom integralno upravljati novim planskim i upravljačkim alatima prilagođenima suvremenim fizičkim i digitalnim transformacijama, kako bi se uskladili danas dramatično sukobljeni privatno-proizvodni i javno-kulturni interesi.

Hrvatski kulturni prostor oblikovati u organske urbanističke i arhitektonske nukleuse, suprotno neartikuliranoj i beskonačnoj linearnoj betonskoj distopiji kakvoj svjedočimo na Jadranu.

Hrvatskim prostorom mudro gospodariti, skrbeći o pomorskom, vodnom i poljoprivrednom javnom dobru, kako se nikako i nikada ne bi ugrozila opstojnost i geostrateška sigurnost Republike Hrvatske.

Hrvatski kulturni urbani i ruralni prostor zaštititi od gentrifikacijske preobrazbe u konzumerističku turističku scenu na kojoj autohtono stanovništvo odbija biti protagonistom i na kojoj sve teže ostvaruje opstanak i priuštivo stanovanje.

Hrvatski društveni prostor obraniti od komodifikacije koja lokalnu materijalnu i nematerijalnu kulturu pretvara u potrošnu robu i tako izobličuje izvorni, prirodni, kulturni, prostorni i društveni identitet zajednice.

Hrvatski primarni prostor sačuvati nedirnutim i onda kada je on stavljen pod institucionalnu zaštitu, a pogotovo onda kada nije, jer već danas, na konačnoj i ograničenoj Zemlji, nedirnut i neoskvrnjen prostor najveća je vrijednost.

Hrvatski javni prostor, kao opće i neutržno javno dobro zaštititi od bezobzirnih uzurpacija, rasprodaje, koruptivnih manipulacija, stavljanja u službu lokalnih potrošačkih proračuna te ga učiniti javnim sučeljem ekonomije i kulture na tradiciji prostorne urednosti, pristojnosti i obazrivosti.

Hrvatski prirodni i kulturni prostor osokoljenom društvenom odgovornošću arhitektonske struke obraniti od društveno štetnih i etički dvojbene pothvata; obraniti ga od surogata koji ne pripadaju našem podneblju kako bi suvremena hrvatska arhitektura odvažnije promicala pripadnost vlastitom prostoru i kulturi. Kreativnost, interdisciplinarnost, znanstvena utemeljenost i autentičnost odgovornoga arhitektonskoga djelovanja bit će moguća tek kada kultura prostora postane sveprisutno gradivo u cijelom rasponu obrazovnoga sustava.

Apel za obranu hrvatskoga prostora

Akademija arhitektonske umjetnosti i znanosti kao hrvatsko udruženje arhitekata, umjetnika i znanstvenika, poziva hrvatske političke strukture, hrvatsku arhitektonsku i urbanističku znanost i struku te sve druge znanstvene i stručne snage koje dotiču prostor, sve medije, a naročito osviještenu hrvatsku javnost, da pitanje opstojnosti hrvatskoga prostora iznesu u središte političkoga, znanstvenoga, kulturnoga, gospodarskoga i sveukupnoga društvenoga interesa.

Sada kada su svi temeljni hrvatski državotvorni i strateški ciljevi ostvareni, sada kada smo postigli najviši oblik integracije s Europom i ušli u najsnažnija savezništva, sada je došao trenutak da se okrenemo učvršćenju svoje nacionalne opstojnosti, a koja po mnogočemu počiva na dugoročno održivom prostoru.

Naš narod kao politička zajednica ostvaruje svoj suverenitet na zemlji/teritoriju/prostoru koji se zove Hrvatska. Nisu slučajno pojmovi zemlja i država – sinonimi. Zato je posljednji čas za nacionalni konsenzus o tome kako je prostor, uz narod i suverenu vlast, treći oslonac državne stabilnosti i opstojnosti.

Bez dugoročno održivoga prostora nema ni opstanka hrvatske države.

U Zagrebu 26. siječnja 2023. godine

Potpisnici:

Hildegard Auf Franić / akademik Nikola Bašić / Bojan Bilić / Borka Bobovec / Stjepo Butijer / Borislav Doklešić / Miljenko Domijan / Marijan Hržić / Helena Knifić Schaps / Željko Koški / Ante Kuzmanić / akademik Andrija Mutnjaković, predsjednik / Robert Plejić / Goran Rako / Ivan Rogić Nehajev / Jerko Rošin / Branko Siladin / Darovan Tušek / Ante Uglešić / Feđa Vukić

